

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองด้านต่าง ๆ ตลอดช่วงชีวิต เป็นการวางรากฐานพัฒนาการของชีวิต ตั้งแต่แรกเกิด การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถด้านต่าง ๆ ที่จะดำรงชีพและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงรวมเป็นพลังสร้างสรรค์พัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนได้ (วไลสิน เสาวกุล, 2542 : 1) การศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้มนุษย์เป็นทรัพยากรที่ดีมีคุณค่าต่อการพัฒนามนุษย์ที่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ คือพัฒนาทางด้านจิตใจ สติปัญญา ร่างกาย จะกลับกลายเป็นกลไกและกำลังสำคัญในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และวัฒนธรรมได้อย่างสมดุล สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศ (ศุภร ศรีแสน, 2541 : 1)

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จนก่อให้เกิดความไม่สมดุลระหว่างการพัฒนาทางด้านวัตถุและการพัฒนาทางด้านจิตใจ ระหว่างการใช้และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ระหว่างการให้ความสำคัญกับวิทยาการสมัยใหม่และวัฒนธรรมนอกชุมชนกับภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่รัฐจะต้องพัฒนาการศึกษาให้ เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ระบุไว้ในมาตรา 5 มาตราที่ 81 ที่ว่ารัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัย ศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ และวัฒนธรรมของชาติ

การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน การให้การศึกษาแก่เด็กหรือเยาวชนในการให้ความรู้ ความเข้าใจและสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ รวมทั้งมีคุณธรรม มีทักษะ และเป็นพลเมืองดีของสังคม จะช่วยพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าในทุกด้าน (วไลสิน เสาวกุล, 2542 : 1) การจัดการศึกษาในระดับช่วงชั้นที่ 1-2 เป็นหัวใจของการจัดการศึกษาในทุกระดับ ซึ่งการจัดการศึกษาในระดับนี้ได้บริหารจัดการโดยยึดหลักธรรมเนียมปฏิบัติในการดำเนินงานด้าน

ต่าง ๆ ของสถานศึกษาซึ่งได้แก่ การดำเนินงานด้านวิชาการ งบประมาณบริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไป โดยมีเป้าหมายในการจัดการศึกษา คือทำให้ผู้เรียนเป็นคนดี เก่ง และมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 1) จากขอบข่ายการบริหารงานของสถานศึกษาดังกล่าว ถือได้ว่างานวิชาการเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการ ไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุดด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหาร และการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

การดำเนินงานวิชาการในสถานศึกษาตามขอบข่าย การบริหารงานได้กำหนดสิ่งที่ต้องปฏิบัติงานไว้ 5 ด้าน คือ งานด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร งานด้านการจัดการเรียนการสอน งานด้านการนิเทศภายใน งานด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา งานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 112) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสนใจและตระหนักถึงหน้าที่ ความรับผิดชอบ รู้จักปรับปรุงตนเองให้รู้และเข้าใจงานวิชาการสามารถเป็นผู้นำครูในด้านวิชาการได้ การบริหารงานวิชาการในปัจจุบันและอนาคตผู้บริหารจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการบริหารที่เป็นระบบและใช้กลวิธีต่าง ๆ มากมาย เพื่อพิจารณาทางเลือกในการดำเนินงานอย่างรอบคอบเพื่อตัดสินใจ วินิจฉัย สั่งการ และควบคุมให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายที่กำหนด (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2536 : 1) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มีโรงเรียนในสังกัดที่เปิดสอนในระดับช่วงชั้นที่ 1-2 จำนวน 178 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2546 ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับเขตพื้นที่การศึกษาดังนี้ วิชาภาษาไทย นักเรียนสอบได้ร้อยละ 47.55 เมื่อแยกตามเกณฑ์ประเมินอยู่ในเกณฑ์ปรับปรุง ร้อยละ 16.79 เกณฑ์พอใช้ ร้อยละ 65.82 เกณฑ์ดีร้อยละ 17.39 วิชาคณิตศาสตร์ นักเรียนสอบได้ ร้อยละ 30.13 เมื่อแยกตามเกณฑ์ประเมินอยู่ในเกณฑ์ปรับปรุง ร้อยละ 69.56 เกณฑ์พอใช้ ร้อยละ 29.16 เกณฑ์ดีร้อยละ 1.28 วิชาวิทยาศาสตร์ นักเรียนสอบได้ ร้อยละ 32.43 เมื่อแยกตามเกณฑ์ประเมินอยู่ในเกณฑ์ปรับปรุง ร้อยละ 60.06 เกณฑ์พอใช้ ร้อยละ 38.90 เกณฑ์ดีร้อยละ 1.04 วิชาภาษาอังกฤษ นักเรียนสอบได้

ร้อยละ 30 เมื่อแยกตามเกณฑ์ประเมินอยู่ในเกณฑ์ปรับปรุง ร้อยละ 60.05 เกณฑ์พอใช้ ร้อยละ 39.89 เกณฑ์ดีร้อยละ 0.06 เมื่อพิจารณาระหว่างเป้าหมายกับการดำเนินงานด้านวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 แล้ว ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษายังอยู่ในเกณฑ์ปรับปรุง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. 2546 : 11)

จากสภาพการดำเนินงานและผลสัมฤทธิ์ที่สะท้อนให้เห็นดังกล่าวนี้ชี้ให้เห็นว่าการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ที่จัดการศึกษาในช่วงชั้นที่ 1-2 ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนที่จัดการศึกษาในระดับช่วงชั้นที่ 1-2 จึงมีความสนใจและมีความประสงค์ที่จะศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนที่จัดการศึกษาในช่วงชั้นที่ 1 – 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เพื่อให้ทราบการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียน เพื่อจะได้นำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้ในการวางแผนพัฒนา และแก้ปัญหาคำเนินงานวิชาการของโรงเรียนให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนที่จัดการศึกษาในช่วงชั้นที่ 1 – 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยรวมและรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนที่จัดการศึกษาในช่วงชั้นที่ 1 – 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน

สมมติฐานการวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาในช่วงชั้นที่ 1 – 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานวิชาการ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนที่จัดการศึกษาในช่วงชั้นที่ 1 – 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ตามขอบข่ายงานวิชาการ 5 ด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 112) คือ

1. งานด้านหลักสูตร และการบริหารหลักสูตร
2. งานด้านการจัดการเรียนการสอน
3. งานด้านการนิเทศภายใน
4. งานด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา
5. งานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนที่จัดการศึกษาในช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยจะทำการศึกษาประชากรกลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรที่ศึกษาดังนี้

1. ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ประชากรได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 2,050 คน จำแนกเป็น

- 1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 178 คน
- 1.2 ครูผู้สอน จำนวน 1,872 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 323 คน จำแนกเป็น

- 2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 53 คน
- 2.2 ครูผู้สอน จำนวน 270 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ ตำแหน่งของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็น

- 3.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา
- 3.1.2 ครูผู้สอน

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ของโรงเรียนที่จัดการศึกษาในช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ตามขอบข่ายการบริหารวิชาการ ทั้ง 5 ด้าน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โรงเรียนที่จัดการศึกษาในช่วงชั้นที่ 1-2 หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเปิดสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 ที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

2. การดำเนินงานวิชาการ หมายถึง กิจกรรมทุกอย่างที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อการปรับปรุงพัฒนาและส่งเสริมการเรียนการสอนให้ได้ผลดี ในที่นี้ให้กำหนดขอบเขตไว้ 5 ด้าน ได้แก่

2.1 ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับมวลกิจกรรมและประสบการณ์ทั้งหมดที่โรงเรียนจัดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในทุก ๆ ด้าน ตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้

2.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน เพื่อให้นักเรียน เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

2.3 ด้านการนิเทศภายใน หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับการร่วมมือกันของบุคลากรในโรงเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาการเรียนการสอนของครู เพื่อให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตรและมาตรฐานการศึกษา

2.4 ด้านการวัดผลและประเมินผล หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่ เพียงใด เพื่อให้ผู้สอนได้นำไปพิจารณาหาวิธีการแก้ไขข้อบกพร่อง และจุดอ่อน ในด้านต่าง ๆ ให้เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการวัดผลประเมินผลตามหลักสูตร

2.5 ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในเรื่อง การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ, การพัฒนามาตรฐานการศึกษา, การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา, การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา, การประเมินคุณภาพการศึกษา การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี , การผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

3. ระดับการดำเนินงานวิชาการ หมายถึง ระดับการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา

4. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่ง หัวหน้าสถานศึกษา หรือ รักษาการในตำแหน่งหัวหน้าสถานศึกษา

5. ครูผู้สอน หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่งสายงานการสอนในโรงเรียนที่จัดการศึกษาในช่วงชั้นที่ 1 – 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนที่จัดการศึกษาในช่วงชั้นที่ 1 – 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ในการพัฒนาการดำเนินงานวิชาการ
2. เป็นข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารระดับสูงและผู้ที่เกี่ยวข้องในการวางแผนพัฒนา งานวิชาการและงานด้านอื่นๆ ของโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนในช่วงชั้นที่ 1 – 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY